

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

IN TIT. XX. DE DONATIONIBVS INTER VIRVM ET VXOREM, ET
DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

S U M M A R I A.

1. Donatio quadruplex: Simplex quæ, & qualiter fiat.
2. Donatio mortis causâ.
3. Donatio causâ dotis.
4. Remuneratoria.

Varia genera donationis sunt. Aut quis simpliciter donat, solum liberalitatis exercendæ causâ, quæ & idcirco donatio simplex appellatur, *l. 1. in princ. D. de donat.* In qua si inter venerit retractio, statim ea fit accipientis, *d. l. 1. & l. 6. D. d. i. juncto § per traditionem Inst. De re- rum divis. Sin minus, sed res per stipulationem donata est, agitur conditione certi ex stipulatione, si res certa donata est, si incerta, conditione ex stipulatu, *tit. Inst. De verb. obligat. in princ.* Ubi distinguitur inter hæc stipulationem, *Vis mihi donare equum tuum?* & illam, *Donas mihi equum tuum?* Nam priore genere nulla adhuc donatio est, sed sola est promissio, ex qua agi potest ad donandum: posteriore genere est vera donatio. Fir & hæc donatio simplex per nudum pactum sive conventionem, veluti, *Dono tibi ædes meas, equum meum, &c.* ex qua ante Justinianum nulla oriebatur actio, propter regulam generalem, quæ ex nudâ conventionem nulla dabatur actio, *l. l. iuris gen-**

zium §. sed cum nulla D. Depact. Sed hodie datur ex Justiniani constitutione, quæ vocatur conditio ex *l. Si quis argentum 35. C. De donat. junctâ l. un. D. De condit. ex lege* Et hæc de donatione simplici.

Est & donatio ob causam, qualis est donatio causâ mortis, cum quis donat ob suspicionem mortis imminuentis, licet adhuc firmæ valetudinis sit, *l. 3. & passim D. De mortis causa donat.* In qua obiter notandus error testatorum vel potius Notariorum, dum in testamentis adjiciunt hæc clausulas, *Si hæc voluntas ultima non valet ut testamentum, valeat ut codicillus vel donatio causâ mortis.* Nam cum donatio causâ mortis contractus sit, non potest fieri in æterno, *l. Inter 38. D. De donat. mortis causâ.*

Item donatio causâ dotis, quæ ob causam ideo dicitur, quod dos à muliere, vel ejus nomine viro suo datur, vel constituitur, pro oneribus matrimonii sustinendis, *l. Pro oneribus 20. D. de jure dot.* In cujus vicem ex parte viri donatio fit propter nuptias, quæ & ob causam dicitur, videlicet respectu dotis, *l. fin. cum Auth. Dos data & Auth. Bo decursum C. De donat. ante nupt.*

Item est donatio remuneratoria, quæ fit propter officii causâ, *l. Attilius 27. l. Si pater 35. §. fin. D. de donat. sub modo.*

In Cap. primum.

S U M M A R I A.

1. Dos quando restituenda.
2. Restituenda integra.
3. Idem, per errorem matrimonio putativo contracto.

Hoc Cap agitur de dote restituenda mulieri, dissoluto matrimonio, puta propter consanguinitatem, affinitatem, aut simile impedimentum canonicum, quod ignorabatur subesse inter contrahentes. Itaque cum inter eos non constiterit verum & legitimum matrimonium, rectè hoc textu nostro jubetur restitui dos, utpote quæ sine matrimonio constare non potest, *c. Esi necesse §. inf. eod. §. Si ad versus Inst. De*

nupt. * Et quidem integra dos reddi debet, non habita ratione beneficii legis, quo aliàs marito succurritur, ne ultra, quam facere possit, conveniatur, *l. Non tantum 20. D. De rejud. §. item si de dote Inst. De action. l. un. §. cum autem C. De rei uxor. act. junctâ l. In condemnatione D. De R. I.* Hoc etenim beneficium competit veris maritis, non putativis, hoc est, cum quo solummodò putatur fuisse justum matrimonium: sicut contra Glossâ & Hostien. rectè censet Joan. Andr. hic, & Panorm. quorum etiam sententia communis est, teste Alex. quem refert annotatio ad Panorm. *hic,* & probat textus noster, dum totam dotem præcipit reddi mulieri Et rectè. Nam quod verus maritus non condemnatur ultra quam facere pot-

possit, hoc tributum est reverentiae maritali, d. s. autem, quae in putativo marito nulla est, cum nunquam fuerit maritus. Unde etiam fit, quod haec dos non repetatur a dote, sed conditione sine causa, l. fin. D. de condit. sine causa, & Joan. Andr. hic. Quid juris sit in donatione propter nuptias dicitur ad d. c. Et sine esse.

Et haec quidem quae de restituenda dote dicta sunt, exaudiri debent, ubi per errorem ma-

trimonium putativum contractum est. Ceterum si scienter, dos non restituitur, sed fisco infertur, per text. in l. Qui contra 4, & Auth. Incestus C. incest. & inutil. nupt. nisi tamen aetatis lubrico lapsa sit mulier, & statim cognito errore a marito discesserit, d. l. Qui contra. Quae tamen lex videtur proprius accipienda esse de lucris matrimonii, ut per Panorm.

In Cap. Significavit 2.

S U M M A R I A.

1. Mulier acquisita praesumitur acquisivisse ex bonis mariti.
2. Vt & Praelatus ex bonis Ecclesiae.
3. Dotis causa ad quem iudicem spectet.

IN hoc Cap. hoc amplius est, quam in superioribus, quod scilicet, matrimonio ex praedictis causis dissoluto, praeter dotem in divisionem veniant ea bona, quae utrique constante huiusmodi matrimonio putativo communiter obveniunt. Quod tamen constare debet, alioquin quae mulier acquisivit, praesumitur acquisivisse ex bonis viri sui, vel ejus, qui in ipsius potestate est, l. Quinus Mutius 52, D. De donat. inter vir. & uxor. & l. Etiam 6, C. eod. tit. Id quae evitandae turpis suspitionis causa, d. l. Quinus Mutius. Ex quo hic infert recte Panorm. si mulier ultra dotem reperitur aliquid habere, posse id a marito vindicari, cum praesumatur acquisitum ex bonis viri sui: addo, vel ejus, qui in ipsius potestate est, ut jam ante diximus. Nisi mulier contrarium docuerit, hoc est, probaverit, ad se pervenisse titulo successione haereditariae, legati, vel fideicommissi, sive ex contractu aliquo cum alio celebrato: utpote cum hoc casu elidatur illa praesumptio, facta probatione in contrarium: in certis enim, ut dici solet, non est conjecturae sive praesumptioni locus, l. Continuus 137, §. 2, in fine D. de verb. oblig.

Quod autem Glossa & Burr. hic, id, quod de muliere diximus, transferant ad Praelatum Ecclesiae, ut videlicet & hic, si quid acquiserit, praesumatur prospectu Ecclesiae, vel ex bonis Ecclesiae acquisivisse, id simili ratione nititur, ne si aliter dixerimus, ceaseatur quaevis ex negotiatione, quae Clericis interdicta est, c. 1, &

2, Ne Clerici vel monachi, Panor. ad c. 1, De pecul. Cleric. Unde & in hoc casu necesse est probare, ea non intuitu Ecclesiae acquisita fuisse, sed aliunde pervenisse ad Praelatum, c. 1, c. Qua nobis 9, c. Relatum 12, sup. De testam. can. Episcopi cum 2, seqq. xii qm. 1, Coniunge quae habet text. in c. Relatum 15, sup. De testam.

Illud contendunt Interpretes, cur S. Pont. hic mandaverit dotem restitui, cum haec res potius ad saecularem iudicem pertineat. Nec enim dos spirituale quid in se continet, ac proinde ejus cognitio & restitutio merito ad saeculare iudicium rejicienda esset, c. Causam qua 7, sup. Qui filii sint legit. Sed responderetur, dotis causam ad iudicem saecularem pertinere, si principaliter ea in iudicium deducatur, non si accessorie, ratione videl. matrimonii dissoluti vel dissolvendi, dos restitui petatur, c. 1, & c. 3, in fine eod. cum accessorium solet sequi naturam sui principalis, c. Accessorium De R. l. in 6, At hoc textu nostro pro restitutione dotis judicialiter actum non fuit, sed per denuntiationem Evangelicam, propter peccatum iniquae retinentis dotem suam: quo casu etiam in civilibus causis recedat ad iudicem Ecclesiasticum, c. Novus 13, sup. De iudic. juxta illud Matth. 18, Si autem peccaverit in te frater tuus, vade & corripue eum inter te & ipsum solum &c. Id quae ex verbis textus nostri satis colligitur, dum meminit distributionis, id est, censurae Ecclesiasticae, quae ob peccatum tantummodo infertur. Cum enim divortium inter virum & mulierem ante celebratum esset, liquidum constabat, dotem a marito injuste retineri, item mediam partem bonorum communiter acquisitorum. Atque idcirco locus fuit denuntiationi Evangelicae.

Quod autem additur in textu nostro, & non est aliud quod obsistat, intelligit Glossa hic, pactum vel consuetudinem, ut si pactum inter virum & mulie-